

VI.
ULUSAL DİN GÖREVLİLERİ
SEMPOZYUMU

VI. ULUSAL DİN GÖREVLİLERİ SEMPOZYUMU

Koordinatör Konya Büyükşehir Belediyesi
Dr. Mücahit Sami KÜÇÜKTIĞLI Kültür Yayınları :332

Editör ISBN: 978-605-389-278-6
Muhammet Ali ORAK

SERTİFİKA NO: 21473

Tashih
Metin KÖSE Baskı-Cilt
Erman Ofset
Fevzi Çakmak Mahallesi Büsan O.S.B.
Özlem Caddesi No:33/G Karatay/KONYA
+90 332 342 01 55
A.Yasin CANDAN SERTİFİKA NO: 15409

Yapım
KÜLTÜR A.Ş.

Mevlana Kültür Merkezi
Karatay / KONYA
Tel : 0 332 352 81 11
www.konyakultur.com
iletisim@konyakultur.com

Mart 2017
KONYA

OKUL ÖNCESİ DİN EĞİTİMİNDE CAMİNİN ÖNEMİ

Hatice FAKİOĞLU BAĞCI¹⁸⁹

Öz: Okul öncesi eğitim, çocukların, ilgi, ihtiyaç ve gelişimlerini dikkate alarak onların yeteneklerinin gelişmesine katkıda bulunan bir eğitimidir. Okul öncesi din eğitimi ise, hayatın ilerleyen yıllarındaki dini yaşantıya temel olması bakımından önem arz etmektedir. Okul öncesi din eğitiminde en büyük etki, aileden gelmektedir. Ailenin dini yaşantısı, bu dönemde çocuğun dine bakışını etkileyen önemli bir faktördür. Dolayısıyla bu dönemde aileye düşen en büyük görev, iyi örnek olmak suretiyle dini faaliyetleri birlikte yapmak yaşılamaktır. Bu anlamda aile, çocuğun dini tecrübeler yaşamasına imkân sağlayacak fırsatlar oluşturmalıdır. Bu çalışmanın amacı da, ailelere, camiye çocuğun orada dini tecrübeler yaşamasına imkân sağlayacak şekilde nasıl kullanabilecekleri konusunda önerilerde bulunmaktır.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi din eğitimi, aile, cami.

GİRİŞ

Okul öncesi eğitim, doğumdan ilkokulun başlangıcına kadar olan çocukluk yıllarını içine alan; bu yaş çocuklarının bireysel özelliklerine ve gelişimsel düzeylerine uygun, zengin-uyarıcı çevre olanaklarını sağlayan; onların tüm gelişimlerini toplumun kültürel değerleri ve özellikleri doğrultusunda yönlendiren bir eğitim süreci olarak tanımlanmaktadır (Özeri, 2004, s.85).

Örgün eğitimde kullanılan anlamı açısından okul öncesi eğitim, zorunlu ilköğretim çağına gelmemiş çocukların bedensel, zihinsel ve sosyal gelişimi, planlanmış bir ortam içerisinde sağlayan ve onları ilköğretilere hazırlayan bir eğitim kademesi olarak açıklanmaktadır (Özeri, 2004, s.86). Ülkemizde son yıllarda yapılan düzenlemelerle birlikte örgün okul öncesi eğitim, isteğe bağlı olarak 3 yaşında başlamakta ve 5,5 yaşına kadar devam etmektedir (MEB, 2014, s.5).

Okul öncesi dönem, insanın bütün gelişimsel özelliklerinin en yoğun bir şekilde görüldüğü ve gelecekteki yaşamının bu dönemde atılan temeller üzerine şekillendiği kritik bir dönemi kapsamaktadır. Eğitim psikolojisi alanında yapılan araştırmalar, hayatın ilk yıllarına ait gelişim özelliklerinin kişiyi bütün gelişim dönemlerinde etkilediğini doğrulamaktadır (Oruç, 2014, s.15-16).

Bu bağlamda okul öncesi dönemde çocuğa sağlanacak deneyimlerle elde edilecek bilgi, beceri ve alışkanlıklar, çocuğun daha sonraki öğrenim yaşantısının yanı sıra sosyal ve duygusal yaşamını da bilinçlendirecek güçtedir. Tesadüflere bırakılmayacak kadar ciddi, bilimsel ve sistematik bir organizasyon ile yönlendirilmesi gereken okul öncesi eğitim, tüm eğitim sisteminin en can alıcı dönemidir.

189 *Araştırma Görevlisi, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı, Din Eğitimi Bilim Dalı.

Eğitimin en önemli amaçlarından biri, hatta en önemlisi bireyin içinde bulunduğu ortama dengeli bir şekilde uyum sağlamasıdır. Bu uyumun sağlanmasında esas olacak sağlam temellerin, okul öncesi eğitim döneminde atılması gerektiği tartışılmaz bir gerçektir. Bu bakımdan eğitimin ilk, önemli ve ağırlıklı bir bölümü olan okul öncesi eğitim, hayati bir role sahiptir (Oruç, 2014, s.17-18).

Bu kadar hayati bir role sahip olan okul öncesi eğitimin verimli olmasının en önemli koşulu, yaparak-yaşayarak öğrenmedir. Yaparak-yaşayarak öğrenme, çocuk için en anlamlı ve en kalıcı öğrenmedir. Her türlü eğitim, bu ilke gözetilerek verilmelidir.

Yaparak-yaşayarak öğrenmede çocuklar seyredip dinlemekle yetinmemekte, bunun yerine hareket ederek, bir şeyler yaparak faaliyete katılmaktadırlar. Bu tür öğrenmeye etkin öğrenme de denilmektedir. Etkin öğrenme, çocukların bağımsız olarak hareket ettiği ve keşiflerde bulunduğu bir öğrenme ortamıdır. Bu ortam çocuklara “deneyimler” kazandırdığı gibi “etkin araştırma” olanakları da sunmaktadır. Böyle bir öğrenme ortamı çocuğa gelişim düzeyine ve bireysel özelliklerine uygun olarak kendini yönlendirme ve geliştirme fırsatı verdiği için önem arz etmektedir (Yavuzer, 2007, s.185).

Sonuç olarak okul öncesi eğitim, çocukların, ilgi, ihtiyaç ve gelişim özelliklerini dikkate alarak onların bir bütün olarak, her yönden gelişmelerine katkı sağlamaktadır. Eğitim sisteminin ilk ve en önemli basamağını oluşturan okul öncesi eğitim hayati bir role sahiptir. Ancak ne yazık ki ülkemizdeki örgün okul öncesi eğitim kurumlarında, eğitimin önemli bir parçası olan din eğitimine yer verilmemektedir. ¹⁹⁰ Bu durum, din eğitimcileri tarafından sıklıkla eleştirilmekte ve çocuk için hayati bir role sahip olan okul öncesi eğitimde din eğitimine yer verilmesi gerektiği belirtilmektedir (Başkurt, 2002, s.82-85; Tavukçuoğlu, 2002, s.62; Özeri, 2004, s.181-190; Bahçekapılı, 2012, s.240). Bu konu, başka bir çalışmada üzerinde durulması gereken ehemmiyetli bir meseledir. Söz konusu mesele çalışmamızın sınırlarını aşacağından dolayı, bu çalışmada okul öncesi din eğitimi aile ile sınırlandırılmıştır.

Okul Öncesi Din Eğitiminde Ailenin Önemi

Okul öncesi dönemde, çocuğun hayatındaki en etkili sosyalleştirme kurumu ailedir. Aile, çocuğun ilk sosyal deneyimlerini edindiği yerdir. Anne-babanın ve aile içindeki diğer bireylerin çocukla olan etkileşimi, çocuğu derinden etkilemektedir. Bu dönemde çocuk, sosyal bir birey olmayı öğrenirken, aynı zamanda model alacağı birine de gereksinim duymaktadır. Kişiliğinin oluşumu için gerekli olan bu özdeşleşme, aile içindeki yakın üyelerle gerçekleştirilebilir (Yavuzer, 2013, s.129).

¹⁹⁰ Yaygın din eğitimi çerçevesinde ise Diyanet İşleri Başkanlığı'nın Kur'an Kurslarına bağlı okul öncesi eğitim kurumlarında din eğitimi verme çalışmaları bulunmaktadır (DİB, Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Kur'an Kursları Öğretim Programı (4-6 Yaş Grubu), Ankara-2014).

Bu dönemde çocuğun sosyalleşmesinde önemli olan bir noktada da, çocuğa tanınan deneyim fırsatlarının değerinin büyüklüğüdür. Dengeli, duygusal ve toplumsal etkileşimin güçlü olduğu aile ortamında, güven ve sevgi içinde büyüyen çocuklar, gelişimleri için gerekli olan deneyimleri edinebilirler (Yavuzer, 2013, s.129-131).

Aile ortamı, çocuğun sosyalleşmesinde etkili olduğu kadar çocuğun din eğitiminde de en etkili kurumdur. Bu alanda yapılan pek çok araştırma, çocuklarda dini ve ahlaki değerlerin oluşmasında ilk faktör olarak ailenin rol oynadığını ortaya koymaktadır. Bundan dolayı günümüz eğitimcileri, ailenin önemine dikkat çekerek, geleceğin eğitiminin aile temelli olması gerektiğini belirtmektedirler (Köylü, 2012, s.299).

Her ne kadar aile, çocukların din eğitiminde çok önemli bir yere sahip olsa da, ailede etkili ve verimli bir din eğitiminin gerçekleşebilmesi için aile fertlerinin şu hususlara dikkat etmeleri gerekmektedir (Köylü, 2012, s.301-319):

1. Huzurlu bir aile ortamı oluşturmak
2. Ailede sevgi ve güven ortamı oluşturmak
3. Çocuğa iyi model olmak
4. Dengeli bir disiplin oluşturmak
5. Aile bireyleriyle birlikte hareket etmek
6. Dini konulara ilişkin bilgi vermek
7. Çocuğun çevresini kontrol etmek

Ailenin yukarıda sayılan hususlara dikkat etmesi gerekmele beraber, çocuğun okul öncesi dönemdeki genel gelişimi ve özellikle dini gelişimi hakkında bilgi sahibi olması ve çocuğu eğitirken onun bu gelişim özelliklerini göz önünde bulundurması gerekmektedir.

Çocuğun dini gelişimi, genellikle 3-4 yaşından itibaren dünyayı ve kendi varlığını soru alanı yapmasıyla başlamaktadır. Çocuk, bu yaştan itibaren dil öğrenmeye, zihinsel ve duygusal gelişmeye paralel olarak dini kavramlarla karşılaşmaktadır. Olgunlaşmanın yanında, çevrede yaşanan ve öğretilen dinin onun üzerindeki etkisi küçümsenemez. Dini törenlerin, inanışların ağır bastığı ailelerde dini uyanış çok erken olmaktadır (Selçuk, 2005, s.70).

Dini uyanış, dindar ailelerin çocuklarında çok erken olsa da, bu dönemde, onun dini anlamda, dini bir tarzda düşünebildiğini söylemek güçtür. Bu nedenle, çocuk, her şeyi istekle kabul ediyor, her söylenene inanıyor, her söylenilene yapıyor diye onun zihnine yüklenmek tehlikeli sonuçlar doğurabilmektedir. Din eğitiminde çocuğun zihnine birden yüklenmek yerine, çocuk soru sordukça ona uygun cevaplar vermek etkili bir yöntemdir. Çünkü bu dönemde çocuklar, gör-

dükleri her şeyle ilgilenmekte ve sorular sormaktadırlar. Çocukların dini tecrübeleri genişledikçe, soruları da artmaktadır. Aile üyeleri çocukların dini sorularına cevaplar verirken aynı zamanda onları eğitmektedirler (Selçuk, 2005, s.75-76).

Ailelerin çocuklarını eğitirken dikkat etmeleri gereken bir diğer husus, bu dönemde çocukları birinci derecede etkileyen ve kalıcı olabilen faaliyetlerin, çocuklarla birlikte yapılan faaliyetler olduğu gerçeğidir. Söz gelimi aile üyeleriyle birlikte namaz kılmak, camiye gitmek, ezan dinlemek, kandil günlerini kutlamak ve bugünlerde aile büyüklerini ziyaret etmek gibi faaliyetler çocukları derinden etkilemektedir (Bilgin, 1991, s.163). Bu dönemde çocukları derinden etkileyen bir dini faaliyet de duadır. Bu nedenle aileler, çocuklarına dua etmeyi öğretmeyi ihmal etmemelidir. Bu dönemde çocuklara, yemek duası, yatma duası gibi törensel duaların yanında çocukları Allah'a yönelten, onunla iletişimini sağlayacak özel dualar da öğretilmelidir. Ezberletilen kalıp duaların yanında, çocukların kendi kelimeleriyle dua etmeleri için denemeler yaptırılabilir. Aile üyeleri, çeşitli vesilelerle çocuklarla birlikte gönüllerinden geçtiği gibi sesli veya sessiz dua edebilirler (Ayдын, 2012, s.296).

Yukarıda sayılan hususlara dikkat edilerek ailede verilen din eğitimi, çocuğun hayatının ilerleyen yıllarındaki dini yaşantısına temel olmaktadır. Gerek bir inanç, gerekse bir ibadetler bütünü olarak din, kaçınılmaz bir şekilde ailenin sunduğu modeller üzerine bina edilmektedir. Anne-babanın kullandığı dini ifadeler, semboller, terimler, jestler, mimikler çocuğa benzer şeklide transfer edilmektedir. Bunun yanında aile üyelerinin katıldığı ve kutladığı dini bayramlar, mübarek gün ve geceler duygusal birlik sağlamaktadır. Bu karşılıklı ilişkiler esnasında çocuk, yeni davranışlar edinmekte ve zihinsel kapasitesinin tam gelişmemiş olmasından dolayı bu davranışları taklit etmektedir. Bu dönemde inançların, ibadetlerin, dini his ve heyecanların sorgulanmadan ezberlendiği ve taklit edildiği görülmektedir (Mehmedoğlu, 2009, s.24).

Ancak görülen veya duyulan bir şeyi taklit etmenin hemen zihinsel bir benimseyiş getirmeyeceği unutulmamalıdır. Dolayısıyla bu dönemde din eğitimi, sadece ezberletilmiş bazı sözler veya hareketlere indirgenmemeli ve bir düşünüş biçimini aktarmaktan ziyade bir yaşama biçiminin aktarılması şeklinde olmalıdır. O halde ailenin çocuğa din eğitimi verirken dikkat etmesi gereken nokta, kuru anlatımlarla dini ilkeleri çocuğa sıralatmak yerine, birlikte görmek, duymak, yapmak ve yaşamaktır (Mehmedoğlu, 2009, s.24-25).

Sonuç olarak bu dönemde aileye düşen en büyük görev, iyi örnek olmak suretiyle dini faaliyetleri birlikte yapmak-yaşamaktır. Çocuk ailesiyle birlikte dini yaparak-yaşayarak öğrenmelidir. Aile, çocuğun dini tecrübeler yaşamasına imkân sağlayacak fırsatlar oluşturmalıdır. Bu noktadan hareketle acaba aileler, camiye, çocuğun orada dini tecrübeler yaşamasına imkân sağlayacak şekilde nasıl kullanabilirler? Bu soruya cevap vermeden önce camilerin çocuklar için öneminden bahsedelim.

Okul Öncesi Din Eğitiminde Caminin Önemi

Camiler, İslam dünyasında Müslümanların topluca ibadet ettikleri yerlerdir. Camilerin ibadet yeri olma özelliği dışında geçmişte siyasi, sosyal ve hukuki fonksiyonları yerine getirdiği bilinmektedir. Bununla beraber, camilerin başlangıçtan günümüze kadar her dönemde yerine getirdikleri iki görevi bulunmaktadır: İbadet ve eğitim. İslam tarihi boyunca camiler, ibadet ve eğitim-öğretim yeri olma özelliğini hiç kaybetmemiştir. İbadetin de bir bakıma eğitim faaliyeti olduğu dikkate alındığında camilerin, yaygın din eğitimi merkezi hâline geldiğini söylemek mümkündür (Keyifli, 2012, s.326-330).

Yaygın din eğitimi merkezi olarak camiler, verdikleri eğitimin niteliği, çeşidi, hitap ettiği hedef kitlenin değişkenliği ve kapsamı bakımından toplumun tüm kesimlerine hizmet veren kurumlardır (Keyifli, 2012, s.327). Bu bakımdan toplumun önemli bir kısmını oluşturan okul öncesi dönemindeki çocuklarda cami merkezli din eğitiminden yararlanmaktadır. Çocukların cami ortamında karşılaştığı genel hava onlardaki din duygusunun olumlu yönde gelişmesini sağlayabildiği gibi, onların dine soğuk bakmalarına, hatta ileriki yaşlarda dinden uzaklaşmalarına da neden olabilmektedir (Yılmaz, 2012, s.323).

Bu bağlamda cami görevlilerinin ve cemaatin davranışları, çocuklar için önem arz etmektedir. Söz konusu kişilerin ibadet sırasındaki ciddiyetleri, camiye giriş çıkış esnasında söyledikleri sözler, selamlaşmalar, hâl hatır sormalar çocuklar üzerinde derin etkiler bırakmaktadır. Özellikle neşe ve duygusal yoğunluğun fazla olduğu cuma ve bayram günlerinde bu etki daha da artmaktadır. Camiyle tanışması bugünlere rastlayan çocuklar, camilerdeki huzurlu atmosferden, açığtan okunan tekbir seslerinden, ilahilerden ve hep birlikte coşkuyla kılınan namazlardan mânevi haz almaktadırlar (Yılmaz, 2012, s.323).

Cami atmosferinin çocuklar üzerindeki etkilerinden hareketle, caminin çocuklar için ilgi çekici olmasına dikkat edilmeli, özel gün ve gecelerde camiye gelen çocuklara hediyeler verilmelidir. Çocuklara karşı her zaman güler yüz ve müsamaha gösterilmeli, onların cami çevresinde oyun oynayıp hoşça vakit geçirmelerine imkân tanınmalı, böylece onların erken yaşta camiyle bütünleşmeleri sağlanmalıdır. Bunlara ilaveten cami görevlileri, çocuk psikolojisi hakkında bilgi sahibi olmalı, çocukları üzecek söz, tutum ve davranışlardan uzak durmalıdır (Yılmaz, 2012, s.324).

Cami görevlileri ve cemaatin çocuklara karşı nasıl davranmaları gerektiğini açıkladıktan sonra asıl sorumuza gelelim. Acaba aileler, okul öncesi dönemde, çocuğun din gibi soyut bir konuyu yaparak-yaşayarak öğrenmesinde camiden nasıl faydalanabilir? Bununla ilintili olarak aileler, camiye, çocuğun orada dini tecrübeler yaşamasına imkân sağlayacak şekilde nasıl kullanabilir?

Çocuklarının din eğitiminde camiden yararlanma sürecinde, ailelerin dikkat

etmeleri gereken hususların başında, çocuğu zihinsel olarak buna hazırlamak gelmektedir. Zihinsel hazırlık bağlamında bu dönemde çocuğa verilecek oyuncaqlarda, dini yaşantıyı örneklendirecek, hatırlatacak ve bazı kavramları sembolize edebilecek özellikler bulunmasına dikkat edilmelidir. Örneğin çocuklara hediye edilecek namaz örtüsü, seccade, teşbih ve takke gibi eşyalar, içinde cami resimleri, caminin bölümleri, namaz kılan çocukların resimleri bulunan boyama kitapları, yap-bozlar vb. çocuğun dini dünyaya adım atmasını sağlayarak, dini tecrübeler edinmesine yardımcı olacaktır (Tavukçuoğlu, 2002, s.59).

Daha önce de ifade ettiğimiz gibi, okul öncesi çocukların din eğitiminde en etkili kurum ailedir. Aileye düşen en büyük görev ise, iyi örnek olmak suretiyle dini faaliyetleri birlikte yapmak-yaşamaktır. Bu anlamda aile, dini faaliyetleri çocukla birlikte yapmak suretiyle çocuğun dini tecrübeler edinmesine yardımcı olmalı ve bu konuda çocuğa fırsatlar sunmalıdır. Evde başlayan bu dini tecrübeleri zenginleştirme süreci yavaş yavaş camiye taşınmalıdır.

Yapılan bu hazırlıklardan sonra, çocuğu camiyle buluşturma işi özenle yapılmalıdır. Aile üyeleriyle birlikte camiye saygıyla girmek, çocuğa caminin diğer yerlerden daha saygıya değere olduğunu fark ettirecektir. Ezan saatine yakın bir vakitte gidip ezanı huşu içerisinde dinlemek, beraber ezanın sözlerini tekrar etmek, ezanın anlamı üzerine konuşmak, ezanla ibadet arasındaki ilişkiyi anlatmak, çocuğun olayı bir bütün olarak görmesini sağlayacaktır.

Ezandan sonra camide ibadet edenleri gözlemlemek, onların yüzlerindeki saygıyı, başkalığı ve ciddiyeti görmek, çocuğu derinden etkileyecektir. Camide çocukla beraber ibadet etmek, çocuğun birliktelikten ve aktiflikten doğan güzel bir his yaşamasına imkân sağlayacaktır. İbadetten sonra caminin önemli bir ibadet mekânı olduğunu söylemek, bu konu hakkında çocukla konuşmak, çocuğun bu konudaki duygu ve düşüncelerini dinlemek, çocuğun zihnini bu konuya odaklaştıracaktır. Caminin bölümlerini gezdirmek, camide gezinmesine fırsat vermek, camideki eşyalara dokunmak, onu öğrenmede aktif kılacaktır.

Çocukların camide geçirdikleri süre içerisinde cami görevlilerinin ve cemaatin davranışları, çocuklar için önem arz etmektedir. Söz konusu kişilerin çocuklara nasıl davranmaları gerektiğini belirtmiştik. Bu bağlamda aileler, çocuklarını cami görevlileri ve cemaatle tanıştırmalıdır. Bu durum, çocukla söz konusu kişiler arasında bir ilişkinin kurulmasını sağlayacaktır.

Son olarak aileler, dini gün ve gecelerde çocuklarıyla birlikte beraber camiye gitmeyi, ihmal etmemelidirler. Çünkü bu zamanlarda, çocukların camideki huzurlu ve coşkulu atmosferi yaşamaları, onlarda mânevi hazlar uyandıracaktır. Beraber kılınan namazlar, okunan dualar, salavat ve tekbirler, çocukları derinden etkileyecektir. Bu bağlamda özel gün ve gecelerde, farklı camileri gezmek, görmek ve oralarda ibadet etmek, çocukların dine dair öğrendiklerini ve yaşadıklarını pekiştirecektir.

Bütün bunlar yapıldığında, çocuk, camiye ve orada yapılan ibadetleri yaparak-yaşayarak yani bizzat tecrübe ederek öğrenecektir. Bu dini tecrübeler, onun için en anlamlı ve kalıcı öğrenmeler olacak ve ileriki hayatında alacağı din eğitiminin temeli olacaktır.

Sonuç

Eğitim sisteminin ilk ve en önemli basamağını oluşturan okul öncesi eğitim, çocukların ilgi, ihtiyaç ve gelişim özelliklerini dikkate alarak onların bir bütün olarak, her yönden gelişmelerine katkı sağlamaktadır. Ülkemizdeki örgün okul öncesi eğitim kurumlarında din eğitimine yer verilmediğinden, bu dönemde çocuğun din eğitimiyle ilgili olarak aileye büyük sorumluluk düşmektedir. Bu dönemde ailede çocuğa verilen din eğitimi, hayatın ilerleyen yıllarındaki dini yaşantıya temel olması bakımından önem arz etmektedir. Bu konuda aileye düşen en büyük görev ise, çocuğa iyi örnek olmak suretiyle dini faaliyetleri birlikte yapmak-yaşamaktır. Aile, çocuğun dini tecrübeler yaşamasına imkân sağlayacak fırsatlar oluşturmalıdır.

Müslümanların ibadet mekânı olarak cami, çocuğun dini tecrübelerini zenginleştirmede aileye önemli bir fırsat sunmaktadır. Çocukların din eğitiminde camiden yararlanma sürecinde, aile, çocuklarını zihinsel olarak buna hazırlamalı ve çocuğu camiyle buluşturmalıdır. Bu anlamda aile, çocukla beraber camide ezan dinleme, namaz kılma, dua etme, ibadet edenleri gözlemleme, özel gün ve geceleri camide kutlama, farklı camileri ziyaret etme vb. dini faaliyetleri sıkı sıkı yapmaya özen göstermelidir. Çünkü çocuğun aileyle birlikte camide yaşadığı dini tecrübeler, ileriki hayatında alacağı din eğitiminin temeli olmaktadır.

KAYNAKÇA

- Aydın, Mehmet Zeki. (2012). Ailede din eğitimi. R. Doğan & R. Ege. (Edt.), *Din eğitimi el kitabı* içinde (s.287-313). 1.Baskı. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Bahçekapılı, M. (2012). Türkiye’de din eğitiminin dönüşümü (1997-2012). İlke Araştırmaları Raporu -1. İstanbul: İLKE Yayınları.
- Başkurt, İrfan. (2002). Din ve ahlak eğitiminde yeni arayışlar ve bakış Açıları.İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Sayı:6, s.69-100.
- Diyanet İşleri Başkanlığı. (2014). Eğitim hizmetleri genel müdürlüğü, Kur’an kursları öğretim programı (4-6 yaş grubu). Ankara.
- Keyifli, Şükrü. (2012).Camilerde din eğitimi. M. Köylü & N. Altaş (Edt.), *Din eğitimi* içinde (s.326-348). 2.Baskı. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Köylü, Mustafa. (2012). Ailede din eğitimi. M. Köylü & N. Altaş (Edt.), *Din eğitimi* içinde (s.290--325). 2.Baskı. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- MEB. (2014). Milli eğitim bakanlığı okul öncesi eğitim ve ilköğretim kurumları yönetmeliği, sayı:29072, 26 Temmuz 2014.

- Mehmedoğlu, Yurdagül. (2009).Okul öncesi çocuklarda dini duygunun gelişimi ve eğitimi, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Oruç, Cemil. (2014).Okul öncesi dönemde çocuğun din eğitimi. 2.Baskı. İstanbul: DEM Yayınları.
- Özeri, Zeynep Nezahat. (2004). Okul öncesi din ve ahlak eğitimi. 1. Baskı. İstanbul: DEM Yayınları.
- Selçuk, Mualla. (2005). *Çocuğun eğitiminde dini motifler*. 3. Baskı. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Tavukçuoğlu, Mustafa. (2002). Okul öncesi çocuğun eğitiminde din duygusu ve din eğitimi. *Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sayı: XIV, s.51-63.
- Yavuzer, Haluk. (2007). Ana-Baba ve Çocuk. Geliştirilmiş 19. Baskı. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Yavuzer, Haluk. (2013). Çocuk Psikolojisi. Geliştirilmiş 36. Baskı. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Yılmaz, Hüseyin. (2012).Cami eksenli din eğitim. R. Doğan & R. Ege. (Edt.), Din eğitimi el kitabı içinde (s.315-327). 1.Baskı. Ankara: Grafiker Yayınları.